

اقتصادسبز

و

مشاغل سبز

مدیریت کارآفرینی و اشتغال

شهریور ۹۴

تعاریف مشاغل سبز و اقتصادسبز:

مشاغل سبز: مشاغلی هستند که از ارکان کارشایسته تبعیت می کنند و مربوط به فعالیتهای اقتصادی می باشند که به کاهش اثرات زیست محیطی، کاهش مصرف انرژی و مواد خام، کاهش تولید کربن در اقتصاد، حفاظت و بازیافت زیست بوم و تنوع زیستی و نیز حداقل سازی تولید زباله منجر شده و در نهایت سطوح پایدار و متعادل محیط زیست را به ارمغان می آورند.

در تعریف دیگر، شغل سبز شغل شایسته ای است که ضمن تولید کالاها و خدمات با کاهش مصرف انرژی، مواد اولیه و آب و نیز به حداقل رساندن آلودگی ها و پسماند در حفظ و احیای کیفیت محیط زیست سودمند است و در نهایت اقتصاد و بنگاههای اقتصادی را به سوی توسعه پایدار هدایت می کند.

هدف از ایجاد مشاغل سبز، تلاش در راستای توسعه پایدار فرصتهایی برای کارشایسته و فراگیری اجتماعی در اقتصاد سبز فراهم می نماید.

گذار به توسعه کم کربن و پایدار، تغییرات را در بازار کار و تقاضا برای مهارتهای جدید و برنامه های بازسازی مهارتها به وجود خواهد آورد و امنیت اجتماعی و طرح های مالی به خصوص برای کارگران و ایجاد کسب و کار را بیشتر در معرض توجه قرار خواهد داد.

اقتصادسبز: اقتصادی سبز است که منجر به کاهش مخاطرات محیط زیستی شود، آسیب های بوم شناختی را مدنظر قرار دهد، فراگیری اجتماعی، کارآیی منابع و استفاده از کربن را در معاملات و تعاریف خود مورد توجه قرار دهد و در نهایت، بهبود رفاه بشری و تساوی حقوق اجتماعی را به دنبال داشته است.

طبق تعریف UNDP اقتصاد سبز فرایندی است که طی آن رفاه و حقوق اجتماعی انسان افزایش می یابد در حالی که خطرات و تهدیدهایی که متوجه محیط زیست است کاهش می یابد.

تعاریف دیگر: (اصول اقتصادسبز)

اقتصادسبز ابزاری برای دستیابی به توسعه پایدار است.

اقتصادسبز باید کارشایسته و مشاغل سبز را ایجاد نماید.

اقتصادسبز مشتمل بر کارآیی منابع و انرژی است.

اقتصادسبز به مرزهای سیاره ای و محدودیتهای زیستی احترام می گذارد.

اقتصادسبز از تصمیم گیری یکپارچه استفاده می نماید.

فرایندسنجش اقتصادسبز فراتر از GDP با استفاده از شاخص ها و معیارهای مناسب است.

اقتصادسبز منجر به کاهش فقر، رفاه، معیشت، حمایت اجتماعی و دسترسی به خدمات ضروری می گردد.

تحلیل مفاهیم سبز :

امروزه نگاه جهانی و بحران های محیط زیستی کشور این شرایط را ایجاد کرده که برطرف کردن بحران بیکاری و حفظ محیط زیست را کنار هم داشته باشیم و ایجاد مشاغل سبز یکی از مهم ترین اقدامات در این زمینه است.

آموزش و توانمند سازی افراد در زمینه حفظ محیط زیست همراه با توسعه اقتصادی، بسیار کلیدی و راهبردی است و دنیا هم به این سمت حرکت کرده است. ایجاد مشاغل سبز و مرتبط با فناوری های نوین مانند انرژی های نو یکی از اقداماتی است که در دنیا در حال توسعه است اما کشور ما در زمینه هدف گذاری راهبردی برای استفاده از انرژی های نو بسیار عقب است.

اقتصادسبز پارادایم جدید توسعه اقتصادی بارویکرد همگام سازی دنیای امروز اقتصادی با محیط زیست به منظور استفاده بهینه از سرمایه های طبیعی و بهره وری از منابع اقتصادی موجود جهان می باشد. که درسالهای اخیر بسیار مورد توجه سازمان ملل، کشورهای توسعه یافته و اتحادیه کشورهای در حال توسعه بوده است. هرچند تعریف واحد و مورد توافق در مورد اقتصاد سبز وجود ندارد اما آن را مدل توسعه اقتصادی بر پایه توسعه پایدار و دانش اقتصاد محیط زیست می توان دانست که علاوه بر کاهش خطرات زیست محیطی در پی بهبود سلامتی انسانها و ایجاد برابری اجتماعی نیز می باشد شهرها و مناطق شهری با توجه به تمرکز افراد، زیرساخت ها، دانش، منابع و فعالیتهای اقتصادی نقش بسزایی در تحقق توسعه پایدار و ریشه کن کردن فقر در چارچوب اقتصادسبز می توانند داشته باشند.

نظام اقتصادی موجود عمدتاً متکی بر استفاده از منابع انرژی تجدیدناپذیر است و به بازیافت و استفاده مجدد از مواد توجهی ندارد. همه اینها دلایلی برای ناپایداری اقتصادی است. اقتصاد سبز به دنبال توسعه اقتصادی پایدار است.

در حقیقت اقتصادسبزیکی از شروط اصلی برای دستیابی به توسعه پایدار است، بزرگترین چالش در حرکت به سوی اقتصادسبز ایجاد تعادل و همکاری بین زمینه هایی است که باهم پیوندی دارند.

مانند رشد اقتصادی، ایجاد مشاغل و تمامیت زیست محیطی بین فقیر و غنی و بین نسل های حاضر و آینده. اقتصاد سبز با در نظر گرفتن الزامات زیست محیطی در فعالیتهای اقتصادی پایدار به ایجاد تعادل میان الزامات رشد اقتصادی بخصوص برای کشورهای در حال توسعه با جمعیت رو به رشد و افزایش انتظارات قانونی مردم برای داشتن زندگی بهتر) و ضرورت حفظ منابع طبیعی جهت امکان توسعه برای نسل های آتی می پردازد.

یکی از پدیده هایی که امروزه جهان با خطر آن مواجه می باشد، تغییرات اقلیمی است. این پدیده در اثر تغییر شرایط آب و هوایی به دلایل طبیعی و نیز بعلت برخی از فعالیتهای انسانی که منجر به افزایش تولید گازهای گلخانه ای می شوند اتفاق افتاده است. تلاش ها برای کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و کاهش اثرات منفی تغییرات اقلیمی فرصت مناسبی در اختیار بازیگران دنیای کار قرار داده است که ضمن اعمال سیاستهای حفظ محیط زیست به کاهش بیکاری و افزایش شمار نیروی کار تحت پوشش شرایط کار شایسته بپردازند.

همچنین اقتصاد سبز با تعریف سیاستهای عمومی خاص می تواند کمک به ایجاد عدالت اجتماعی نماید. بعنوان مثال در انتخاب بخش های سرمایه گذاری، اولویت را می توان به بخش هایی داد که بصورت بالقوه منجر به نفع افراد فقیرتر جامعه باشد.

در این زمینه دولت می تواند با استفاده از انواع سیاستهای بازار کار شامل سیاستهای کلان (مالیات های ویرانه ها)، سیاستهای فعال (توسعه و ترویج بهره وری سبز، کار آفرینی سبز)، سیاستهای غیر فعال (مشاغل عمومی) و سیاستهای تنظیمی و حمایتی، به اهداف توامان زیست محیطی و اقتصادی خود دست یابد.

یکی از ابزارهای سیاستی، مالیات سبز است که در سایر کشورها موجب تغییر رفتار تولید کنندگان و مصرف کنندگان در خصوص فعالیتهای آسیب رسان به محیط زیست گشته است.

نیل به توسعه پایدار از طریق اقتصاد سبز در صورت انسجام و سازگاری سیاستهای اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی دولت امکان پذیر است. وزارت متبوع هم خود می تواند با تسریع در تصویب لایحه قانون بیمه بکاری و حمایت از بیکاران، صرف هدفمند منابع ناشی از اجرای قانون هدفمندسازی یارانه ها به پرداخت منابع جهت اشتغال بیکاران فقیر در مشاغل عمومی (دوستان محیط زیست) و اقدامات دیگری نظیر آموزش در راستای ایجاد و توسعه کار آفرینی و مشاغل سبز و... در راستای کمک به حفظ محیط زیست گام موثری بردارد.

مشاغل سبز در ایران

به مشاغلی که با تولید انرژی و محصولات پاک در ارتباط است، مشاغل سبز گفته می شود. صاحبان این مشاغل ملزم هستند استانداردهای ایمنی و بهداشت حرفه ای را در واحدهای شغلی مربوط به خود رعایت کنند.

بر اساس آخرین پژوهش های سازمان فنی و حرفه ای کشور حدود ۲۳۰ عنوان شغل سبز شناسایی شده است که از آن جمله می توان به متخصصان منابع آب، تکنیسین ها و نصابان دستگاه های انرژی خورشیدی (گرمایشی)، نجاران و درودگران ساختمان، کارگران ساختمان، مدیران ساختمان، تکنیسین های مهندسی محیط زیست، ناظران انرژی، مهندسان سیستم های انرژی خورشیدی، تکنیسین های حوزه کشاورزی، اکولوژیست های صنعت، مهندسیین برق و مدیران مهندسی و معماری اشاره کرد.

اکنون در بسیاری از کشورهای جهان، آموزش و توانمندسازی افراد در زمینه حفظ محیط زیست همراه با توسعه اقتصادی، اصلی کلیدی و راهبردی به شمار می رود و اجرای استانداردهای زیست محیطی را به نفع فعالیت اقتصادی و توسعه صنعتی می دانند؛ از این رو به نظر می رسد ایجاد راهکارهای توسعه اقتصاد سبز در کشورمان بتواند ضمن مهار بحران های زیست محیطی و پدیده بیکاری، میان صنعت و محیط زیست پیوند برقرار کند.

مشاغل سبز، کاهش دهنده مصرف انرژی و تولید کننده پسماندهای کمتر و قابل بازیافت هستند و بر این اساس به کاهش هزینه بسیاری از بنگاه های اقتصادی و حفظ طبیعت و محیط زیست کمک می کنند؛ گسترش مشاغل سبز ضمن افزایش انگیزه و ارتقای بهره وری نیروی کار، توسعه محیط های کاری سالم، کاهش حوادث و اشتغالزایی بیشتر را به همراه دارد.

عملیاتی نمودن مفاهیم سبز:

دراستای اجرای راهبرد "توسعه کارآفرینی و مشاغل نو" بعنوان یکی از راهبردهای مطرح شده در بسته سیاستی - اجرایی توسعه اشتغال پایدار، مصوب سومین جلسه دبیرخانه شورای عالی اشتغال موخ ۹۲/۱۲/۱۹ ، با رویکرد استفاده از ظرفیتهای خلاقانه و نوین در توسعه اشتغال، راهکار "تهیه و تدوین برنامه توسعه مشاغل سبز" در دستور کار خود قرار گرفته است. در همین راستا و با توجه به اقدام مورد نظر در بسته سیاستی - اجرایی یادشده مبنی بر الزام سازمان محیط زیست بر همکاری با وزارت متبوع برای تهیه و تدوین برنامه مشاغل سبز، این وزارت به انعقاد تفاهم نامه همکاری در زمینه مشاغل سبز با سازمان حفاظت محیط زیست اقدام کرده است.

ترویج و توسعه مشاغل و کار آفرینی سبز

اقدامات ویژه ای در بخشهای مختلف جامعه برای سرعت بخشیدن به تحولات اشتغال سبز وجود دارند که عبارتند از :

الف - ظرفیت سازی جهت توسعه سرمایه گذاری ها و شرکتهای کوچک مقیاس و ایجاد و تقویت بازارهای سبز

ب - آموزش کارآفرینی برای جوانان در کسب و کارهای سبز از جمله صنعت بازیافت ، انرژی های نو ، کشاورزی ارگانیک و...

ج - ایجاد آگاهی زیست محیطی در بین تصمیم گیرندگان و مدیران موسسات رسمی و غیر رسمی با تاکید بر بخش های اقتصادی

د - تقویت مکانیزم های گفتمان سازی اجتماعی در ارتباط با آموزش مشاغل سبز و بازده اقتصادی آنها

سه نوع تغییر اصلی در مهارتهای نیروی کار در جهت سبز سازی اقتصاد وجود دارد:

الف - تغییر فعالیتهای در اقتصاد ، این سطح از انتقال در سطح صنعت در جهت استفاده کاراگر از انرژی و کاهش آلودگی رخ می دهد که آن را بازسازی مینامند.

ب - تغییرات ساختاری که قوانین جدید و فناوری های جدیدی را معرفی می کند و منجر به ایجاد مشاغل کاملاً جدید می شود (مانند تکنیسین انرژی خورشیدی)

ج - سبز سازی مشاغل موجود

ظرفیت ایجاد این مشاغل در کشورهای در حال توسعه به مراتب بیشتر از کشورهای توسعه یافته می باشد زیرا این کشورها به دلیل وجود ظرفیتهای فراوان ، نیروی انسانی جوان و ساختارهای اقتصادی و صنعتی جوان در کشورهاشان با سرعت بیشتری می توانند سازگاریهای عمیق و پایداری را در ساختارهای اجتماعی و اقتصادی کشورهاشان به وجود بیاورند.

منابع:

-مرادی، نرگس، گزارشی سمینار آموزشی مشاغل سبز(ره آوردی از دوره آموزشی آکادمی اقتصادسبز)، دفتر سیاستگذاری و توسعه اشتغال.

-بازار کار و اشتغال، ضمیمه اقتصادی شرق، خرداد ۹۴.

- اقتصادسبز، برگی از دانش شماره ۱، انتشارات موسسه کاروتامین اجتماعی.

- یزدان پناهی، ملیسا و ملکی، کیمیا، بررسی جایگاه حمل و نقل در توسعه اقتصادی پایدار شهری.

- آیت اللهی فائزه، اقتصاد محیط زیست و اقتصادسبز و اهمیت برندمحیط زیستی